

Засновники журналу:
 ПВНЗ "Університет економіки і підприємництва"
 ІІІ "Інститут економіки, технологій і підприємництва"

Головний редактор:
 Стельмащук А.М.,
 д.е.н., професор

Заступник головного редактора:
 Капітанець С.В.,
 к.п.н., доцент

Редакційна рада:
 Капітанець О.М., к.п.н., доцент
 Баланюк І.Ф., д.е.н., проф.
 Малік М.Й., д.е.н., проф., академік НААНУ

Редакційна колегія:
 Березівський П.С., д.е.н., проф.
 Дусановський С.Л., д.е.н., професор
 Гольденгорін Б.І., д.т.н., професор
 Івашук Н.Л., д.е.н., проф.
 Калінчик М.В., д.е.н., проф.
 Кузьмін О.Є., д.е.н., професор
 Лавейкін М.І., д.е.н., доцент
 Медведєв С.Б., д.е.н.
 Пархомець М.К., д.е.н., проф.
 Садова У.Я., д.е.н., ст.н.с.
 Семів Л.К., д.е.н., професор
 Шевчук Л.Т., д.е.н., професор

Наукові редактори:
 Бучелайко С.Д., к.е.н., доцент
 Капітанець Ю.О., к.е.н., доцент
 Козубук Л.М., к.е.н., доцент
 Кришан І.В., к.е.н., доцент
 Липинська Л.Р., к.е.н., доцент
 Муценгейло П.Р., к.е.н., доцент
 Сава А.П., к.е.н.
 Туржанський В.А., к.е.н., доцент

СТАЛИЙ РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ

Всеукраїнський науково-виробничий журнал

4 2012 (14)

ЗМІСТ

I. Економіка та управління національним господарством	
Корінєв В.Л. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ МЕТАЛУРГІЙНОЇ БАЗИ ВІТЧИЗНЯНОЇ ЕКОНОМІКИ.....	3
Басюркіна Н.И. МЕТОДИ ВИМІРЮВАННЯ І ОЦІНКИ РІВНЯ ПРОДОВОЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ.....	8
Богомазова В.М. МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРИНЦИПИ ПОБУДОВИ СЕРЕДНОСТРОКОВОГО ПРОГНОЗУ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ.....	12
Васюткіна Н.В. СКЛАД ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА КОРПОРАТИВНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ.....	16
Копилюк О.І., Колодійчук А.В., Соловій С.Б. ТЕРИТОРІАЛЬНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ.....	22
Перверєвєва А.В. НАУКОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЯК ПЕРЕДУМОВА РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ.....	27
Ситар Л.И. КОНЦЕПЦІЯ ПЕРСПЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ ІНФРАСТРУКТУРИ СФЕРИ КУЛЬТУРИ В СВІТЛІ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ.....	33
Кухоль І.М. СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ.....	38
Чирак І.М. МОНІТОРИНГ ФІНАНСОВОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ: ОСНОВНІ МОДЕЛІ ТА ІНДИКАТОРИ-ПЕРЕДВІСНИКИ ФІНАНСОВИХ КРИЗ.....	41
II. Економіка та управління підприємствами	
Сотник І.М., Мазін Ю.О. ДЕМАТЕРІАЛІЗАЦІЯ ЯК ФАКТОР ЗРОСТАННЯ ВНУТРІШНЬОВИРОБНИЧОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	48
Доженко В.А. РОЛЬ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ В ПОДОЛАННІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ НАСЛІДКІВ КРИЗИ.....	52
Лозовицький Д.С. ВИЗНАЧЕННЯ ОСНОВНИХ ПІДХОДІВ ДО РОЗРОБКИ АРХІТЕКТУРИ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	55
Костишин Н.С. ПРОГНОЗУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ТЮТЮНОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ.....	61
Кінаш І.А. ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СЕРВІСНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ.....	66
Краснокутська Ю.М. УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА МАШИНОБУДУВАННЯ.....	70
Салип Ю.О. ГЕНЕЗИС СУТНОСТІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ.....	74
Гей Н.В. МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ОПЕРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ІЗ ПЕРЕРОБКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ.....	76
Лустє О.О. ГОСПОДАРСЬКИЙ МЕНТАЛІТЕТ ЯК ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИЙ ФАКТОР СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ.....	85
Карпенко І.В. ІНТЕГРОВАНА ОЦІНКА ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА В КОНТЕКСТІ УПРАВЛІННЯ ЙОГО СТІЙКИМ РОЗВИТКОМ.....	89
Попадюк О.М. УДОСКОНАЛЕННЯ КЛЮЧОВИХ МЕХАНІЗМІВ СИСТЕМИ ПІДТРИМКИ І СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИХ ФОРМ ПІДПРИЄМНИЦТВА В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ.....	94
III. Регіональна економіка, демографія та соціальна політика	
Чижуркова А.Д. ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МАЛИХ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В ХМЕЛЬНИЦЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	102
Дорофійенко В.В., Пашикевич М.С. СОЦІАЛЬНИЙ АСПЕКТ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ: ТЕОРІЯ ТА МОДЕЛІ.....	109
Габєр С.С., Габєр В.С., Борик О.Я. ТРУДОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ: СУТНІСТЬ, ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ.....	117
Негода Г.А. МЕТОДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДВИЩЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ.....	121
Горин Г.В. ХАРАКТЕРИСТИКА РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЗАХІДНОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ.....	125
Швєць Л.І. МІЖНАРОДНІ НОРМИ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....	131
Ілюшина О.М. РЕЗУЛЬТАТИ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КУРОРТНО-ТУРИСТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ - ЯК ІНДИКАТОР ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРОРТНО-ТУРИСТИЧНОГО РЕГІОНУ.....	135
IV. Економіка природокористування і екологія	
Губанова О.Р. ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ «СТИМУЛЮВАННЯ» ЯК КАТЕГОРІЇ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН.....	141
Гончаренко І.В., Мороз Т.О. ВИЗНАЧЕННЯ ПІДХОДІВ ДО ТРАКТУВАННЯ СУТНОСТІ ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ.....	146
Дзядикувєвич Ю.В., Буряк М.В., Розум Р.І., Чихира О.В. ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ВІДХОДІВ ДЕРЕВИНИ.....	149
Семів С.Р. РОЛЬ МІЖНАРОДНОГО КООПЕРАТИВНОГО РУХУ У ПРОЦЕСАХ ПОСИЛЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ.....	152
Костюк У.З. ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ І РОЗВИТКУ РИНКУ ЕКОЛОГІЧНИХ ПОСЛУГ.....	156
Ходаківська О.В. ПРИРОДНО-РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЇХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ.....	160

Гончаренко І.В.,
д.е.н., доцент, професор кафедри
світового сільського господарства і ЗЕД,
Мороз Т.О.,
аспірант,
Миколаївський державний аграрний університет

ВИЗНАЧЕННЯ ПІДХОДІВ ДО ТРАКТУВАННЯ СУТНОСТІ ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Постановка проблеми. В умовах нестабільної світової фінансово-економічної ситуації, спаду виробництва, загострення екологічних та соціальних проблем в Україні гостро постає необхідність формування дієвого механізму, який забезпечить збалансований і стабільний розвиток національного господарства та основних його ланок. Складовими елементами такого механізму повинні стати сукупність форм, методів та інструментів управління і господарювання – планування, державного регулювання, економічних важелів та стимулів, організаційних структур управління, політико-правових форм регулювання розвитку сільських територій. Проблема ефективного функціонування та розвитку сільських територій не є новою в сучасній науці. Водночас, активна розробка даної проблематики і наукова невирішеність багатьох завдань, свідчать про те, що проблема забезпечення ефективного соціально-економічного та екологічного розвитку і збалансованого функціонування сільських територій є досі актуальною і вимагає вирішення. Проблемними залишаються питання сутності та змісту економічного механізму сталого розвитку сільського господарства і сільських територій, його складових та їх співвідношення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти сталого розвитку сільських територій та його складових розкрито у працях В. Баутіна, Т. Гоголь, В. Уркевича, В. Єрмоленко, І. Гончаренко, О. Шубравської. Вченими було розроблено основні засади втілення засад сталого розвитку сільських територій. Водночас, залишаються недостатньо вирішеними і потребують подальшого дослідження питання уточнення сутності та змісту поняття «економічний механізм сталого розвитку сільських територій», його складових та їх співвідношення.

Постановка завдання. Метою дослідження є з'ясування сутності та визначення складових економічного механізму сталого розвитку сільських територій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Починаючи з історичної зустрічі ООН в Ріо-де-Жанейро в 1992 році «Планета Земля», світове співтовариство постійно привертає увагу спільноти до цієї проблеми і визначає сталий розвиток як стратегію існування на XXI століття, відобразивши її основні завдання в «Порядку денному на XXI сторіччя». Концептуальні засади сталого розвитку суспільства знайшли подальший розвиток в заключних документах конференцій ООН: з розвитку населених пунктів в 1996 в м. Стамбулі (ХАБІТАТ-II); у Програмі дій з подальшого впровадження «Порядку денного на XXI століття» 1997 року («Rio+5»); у Йоганнесбурзькій Декларації Всесвітньої зустрічі зі сталого розвитку 2002 року («Rio+10»).

Міжнародна комісія з навколишнього середовища і розвитку визначила сталий розвиток як що задовольняє потреби теперішнього часу і не ставить під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби.

Науковці-економісти сталий розвиток розглядають як такий, що не тільки породжує і сприяє економічному зростанню, але і справедливо розподіляє його результати, відновлює довкілля в більшій мірі, ніж знищує його, сприяє зростанню можливостей людей, а не збіднює їх. Тобто сталий розвиток розглядається як система, яка гармонійно і взаємоузгоджено поєднує економіку, соціум і природу [1].

В 1996 р. на сесії ФАО в Римі ідея сталого розвитку була адаптована до проблем сільського господарства і розвитку сільських територій.

Розвиток сільських територій визначається як неперворотна, спрямована закономірна зміна цього об'єкту [2].

Російське законодавство під сталим розвитком сільських територій розуміє їх стабільний соціально-економічний розвиток, збільшення обсягу виробництва сільськогосподарської продукції, підвищення ефективності сільського господарства, досягнення повної зайнятості сільського населення і підвищення рівня його життя, раціональне використання земель [3].

Деяко інше визначення дають українські дослідники, які вважають, що сталий розвиток сільських територій – це система організаційних, економічних, політичних і правових заходів, спрямованих на забезпечення пропорційних та одночасних, незворотних і стабільних прогресивних змін у виробничій,

соціальної та економічної сферах, що відбуваються пропорційно і одночасно у кожній із складових сільських територій [4].

Також сталий розвиток сільських територій можна характеризувати як рівномірне нарощування позитивних соціальних показників (життєвого рівня населення, освіти, здоров'я і т.д.) в повній відповідності з економічним та екологічним розвитком сільської місцевості [5].

Існує підхід при якому сталий розвиток поділяється на три складові [6]:

1. Сталий соціальний розвиток. При такому розвитку використання ресурсів повинно бути спрямоване на забезпечення рівноправності людей і соціальної справедливості. Його завданням є встановлення пріоритету якісного удосконалювання порівняно з кількісним ростом, така цінова політика, що передбачає повне покриття витрат на виробництво продукції, включаючи соціальні. Досягнення сталого соціального розвитку можливе тільки за умов соціального партнерства.

2. Сталий економічний розвиток – підтримка створеного людиною капіталу (матеріального), людського капіталу (у тому числі інформаційного і культурного) і природного капіталу. При цьому необхідний відхід від екстерналізації витрат на охорону навколишнього середовища (як нав'язаних ззовні), їх інтерналізація, тобто формування витрат, внутрішньо властивих економічній системі.

3. Сталий екологічний розвиток – розвиток, при якому благополуччя людей забезпечується збереженням джерел сировини і захисту навколишнього середовища від стоку забруднень. Рівень викидів не повинен перевищувати асиміляційну здатність природи, а швидкість використання не поновлюваних ресурсів повинна відповідати їх відшкодуванню за рахунок заміни поновлюваними компонентами.

Визначальне місце в сукупності складових сталого розвитку належить економічній, оскільки саме вона формує передумови для сталого функціонування решти підсистем (соціальної та екологічної) [7].

На нашу думку, сталий розвиток сільських територій – це процес прогресивних змін, які відбуваються пропорційно і одночасно у кожній із складових сільських територій. Його можна трактувати як сукупність дій, які направлені на рівномірне поліпшення соціальних показників (життєвого рівня сільського населення, якості освіти та охорони здоров'я) у відповідності і збалансованості з економічним і соціальним розвитком сільських територій.

Існуючий в Україні економічний розвиток, який має переважно екстенсивний характер, посилює техногенне навантаження на природу, майже не залишаючи можливості впроваджувати ресурсозберігаючі та екологізберігаючі технології. Економічне зростання має супроводжуватися адекватними соціальними перетвореннями та сприяти вирішенню проблеми підвищення якості навколишнього природного середовища. Економічно сталий розвиток сільських територій повинен забезпечити стабільне економічне зростання у взаємодії з соціальними і екологічними системами сільських територій.

Для досягнення стабільного, збалансованого економічного зростання сільських територій необхідною умовою є розробка ефективного економічного механізму сталого розвитку. Саме він має сприяти системним реформам економічної і суспільної і екологічної сфери сільської території.

Існує думка, що мова про економічний механізм йде тоді, коли якоесь вихідне економічне явище тягне за собою ряд інших, причому для їх виникнення не потребується додаткового імпульсу. Вони йдуть одне за одним у певній послідовності і призводять до деяких очевидних результатів. Економічний механізм визначається або природою вихідного явища, або кінцевим результатом серії явищ. Його складовими елементами завжди одночасно є вихідне і кінцеві явища та процес [8].

Доцільно розглядати економічний механізм сталого розвитку сільських територій як цілісну структурно-функціональну систему зв'язків, що складаються між різними елементами самого механізму, регулювання їх взаємодії з метою сталого розвитку сільських територій. На нашу думку, економічний механізм сталого розвитку сільських територій – це цілеспрямована, відповідно до стратегії сталого розвитку система, що являє собою взаємопов'язану сукупність, функцій, принципів, методів, важелів та інструментів функціонування сільських територій, які сприяють досягненню та підтримці оптимально необхідного рівня розвитку.

Структуру такого механізму можна розглядати у вигляді функціонально-цільової схеми взаємодії функціональних підсистем, економічних важелів, підсистем забезпечення комплекс яких спрямовано на досягнення сталого розвитку сільських територій. До функціональних підсистем пропонуємо віднести: планування; прогнозування; регулювання; аналіз; облік. До підсистем забезпечення належать: внутрішні економічні відносини; правове забезпечення; інформаційне забезпечення. До складу економічних важелів входять: тарифи; ціни; процентні ставки; економічне стимулювання; дотації; пільги.

Поєднання та успішне функціонування всіх елементів такого механізму забезпечить сталий розвиток сільської території.

Висновки з проведеного дослідження. Отже, сталий економічний розвиток сільських територій можна віднести до найбільш перспективних і альтернативних вирішень накопичених проблем та задоволення потреб сільських жителів. Механізм економічного розвитку та його елементи повинен забезпечити комплексний і збалансований перехід до сталого розвитку сільських територій.

Бібліографічний список

1. Гоголь Т. В. Економічний механізм сталого розвитку сільських територій / Т. В. Гоголь // Сталый розвиток економіки : [всеукр. наук. журнал]. - 2010. - № 1. - С. 15-19.
2. Уркевич В. Ю. Про категорію «Сталый розвиток сільських територій» / В. Ю. Уркевич // Сучасне, земельне, аграрне, екологічне та природоресурсне право: актуальні проблеми теорії та практики : Матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (21-22 травня 2010 р., м. Біла Церква). – Біла Церква, 2010. - С. 24-26.
3. Федеральный Закон «О развитии сельского хозяйства» от 29 декабря 2006 г. № 264-ФЗ [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://www.mcx.ru/documents/document/show/11128.285.htm>.
4. Ермоленко В. М. Особливості формування категорії «Сталый розвиток сільських територій» / В. М. Ермоленко // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. - 2010. - Вип. 156. - С. 50-59.
5. Баутин В. М. Устойчивое развитие сельских территорий : сущность, термины и понятия / В. М. Баутин, В. В. Козлов // Агротурнал Московского государственного агроинженерного университета. - 2006 [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://agromagazine.msau.ru/index.php/4/46-2008-03-20-13-001/106lr.html>.
6. Сталый розвиток сільських територій: методичні розробки / Укладачі: Збарський В. К., Полотенко Л. П. – К. : НУБіП України, 2011. – С. 10-11.
7. Шубравська О. Сталый економічний розвиток: поняття і напрям досліджень / О. Шубравська // Економіка України. – 2005. – №1. – С. 36-42.
8. Букреев А. М. Экономический механизм антикризисного управления предприятием : [моногр.] / А. М. Букреев. – Воронеж : Науч. кн., 2007. – 232 с.

Анотація

В статті опрацьовано та узагальнено існуючі теоретичні підходи до формування поняття «економічний механізм сталого розвитку сільських територій», визначено його структурні елементи. Розглядається сталый розвиток сільських територій як рівномірне нарощування позитивних соціальних показників в повній відповідності з економічним та екологічним розвитком.

Ключові слова: сталый розвиток, сільські території, економічний механізм.

Анотация

В статье обработано и обобщено существующие теоретические подходы к определению понятия «экономический механизм устойчивого развития сельских территорий», определено его структурные элементы. Рассматривается устойчивое развитие сельских территорий как равномерное наращивание позитивных социальных показателей в полном соответствии с экономическим и экологическим развитием.

Ключевые слова: устойчивое развитие, сельские территории, экономический механизм.

Annotation

In the article it is worked out and generalized existent theoretical going near determination of concept «economic mechanism of steady development of rural territories», certainly him structural elements. Steady development of rural territories as even increase of positive social indexes is examined in complete accordance with economic and ecological development.

Key words: steady development, rural territories, economic mechanism.